
بسم الله الرحمن الرحیم

پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

RIESD

اولین سند راهبردی پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار
مصوبه دستوراول اولین نشست از دور دوم هیات امنای پژوهشکده

برنامه راهبردی

پژوهشکده محیط‌زیست و توسعه پایدار

۱۴۰۲-۱۳۹۸

اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

فهرست

مقدمه ۴

ضرورت تدوین برنامه راهبردی ۷

شناخت نقاط قوت و ضعف داخلی و فرصت ها و تهدیدهای خارجی ۷

ماموریت و چشم انداز ۱۰

اصول و ارزش ها ۱۲

سیاست ها و راهبردهای کلان ۱۳

اهداف کمی و کیفی برنامه پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار ۱۵

راهکارهای عملیاتی کلان و اقدامات اجرایی جهت دستیابی به اهداف پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار ۱۷

ضمایم: ۲۳

ضمیمه ۱: پشتوانه ها و مستندات قانونی ۲۳

ضمیمه ۲: جهت گیری راهبردی تحقیقات در پژوهشکده ۲۵

ضمیمه ۳: تعریف شاخص ها و واژه های کلیدی ۲۶

مقدمه

پژوهشکده محیطزیست و توسعه پایدار به منظور پاسخگویی به بخشی از نیازهای پژوهشی کشور در زمینه محیطزیست و توسعه پایدار و ضرورت سیاست‌گذاری پژوهشی محیط زیست و تأمین نیازهای تحقیقاتی سازمان حفاظت محیطزیست و بر اساس مجوز شماره ۲/۲۲/۶۶۴۹۳ مورخ ۹۳/۴/۱۸ شورای گسترش آموزش عالی تأسیس شده است و تدوین این سند علاوه بر مستند نمودن تلاش ها در قالب راهبردهای مشخص به معنای لزوم تداوم حرکت تحول آمیز است.

مقدمات تأسیس این پژوهشکده در سال ۱۳۹۳ بر اساس مجوز ماخوذه فراهم شد و در سال ۱۳۹۴ آغاز به کار نمود و از سال ۱۳۹۵ با تخصیص ردیف بودجه مستقل رسماً آغاز به فعالیت نمود. همچنین در این زمان، فاصله ای نسبتاً ۸ ساله با اولین سررسید افق چشم انداز نظام جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴ و آغاز حرکت در مسیر تمدن سازی نوین اسلامی و ایرانی وجود دارد. فرصت پیش روی دورانی از گذر و تحول را پیش روی پژوهشکده قرار می دهد که در صورت ارایه جهت گیری های صحیح، این پژوهشکده می تواند به اهداف خود نزدیک گردد. از این رو، برنامه راهبردی با هدف تبیین اهداف و ماموریتها و ارایه راهبردهای تحول ساز پژوهشکده جهت نیل به این اهداف مورد تدوین قرار گرفته است.

برنامه راهبردی حاضر دارای افق میان مدت پنج ساله می باشد. همچنین به سوی چشم انداز در پی افق های تحول آمیز پژوهشکده است. با توجه به شرایط اقتصادی کشور و ضرورت رشد و توسعه اقتصاد ملی در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی از یکسو و شرایط شکننده زیست‌بوم‌های طبیعی کشور از سوی دیگر و الزامات مربوط به حفاظت محیطزیست، دستیابی به راه‌حل‌های دانش – محور و برد- برد به‌نحوی‌که هم‌افزایی‌های بین بخش‌های محیطزیست و توسعه اقتصادی را تقویت و

تضادهای فی‌مابین را کاهش دهد، ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. همچنین ابلاغ سیاست‌های کلان بخش محیط‌زیست کشور از سوی مقام معظم رهبری و وجود مضامین و مفاهیم نوینی چون ایجاد نظام یکپارچه ملی محیط‌زیست، گسترش اقتصاد سبز، استقرار نظام حسابرسی زیست‌محیطی کشور و تقویت دیپلماسی محیط‌زیست، حوزه‌های علمی را پیش روی بخش مدیریت محیط‌زیست کشور قرار داده است که اجرا و عملیاتی نمودن آن‌ها بدون تکیه‌بر راه‌حل‌های پژوهش- محور و حاصل از مشارکت علوم مختلف و به شیوه تلفیق یافته بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای میسر نخواهد بود.
در این برنامه، محورها و فعالیت‌های علمی پژوهشکده محیط‌زیست و توسعه پایدار بر ۳ رکن تحقیقاتی (اقتصاد محیط‌زیست و توسعه پایدار، ارزیابی مخاطرات محیط زیستی، تنوع زیستی و ایمنی زیستی) بنا شده است. این ارکان موضوعی متناسب با نیازها و اولویت‌های تحقیقاتی سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازگار با نیازهای پژوهشی ملی و تأکیدات بین‌المللی است که زمینه را برای انجام پژوهش‌های کاربردی بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای فراهم می‌نماید. پژوهشکده محیط‌زیست و توسعه پایدار، خط‌مشی اصلی خود را بر تدارک راه‌حل‌ها و گزینه‌های دانش- محور در پرداختن به چالش‌ها و فرصت‌های اجتماعی در حوزه‌های محیط‌زیست، توسعه پایدار، اقتصاد سبز و ایمنی زیستی متمرکز نموده است. این راهبرد به دنبال سنتز داده‌ها، اطلاعات، روش‌ها و دانش‌های موضوعی گوناگون برای پرداختن به مشکلات فوق پیچیده عصر حاضر و ازجمله تغییرات آب و هوا و خشک‌سالی از طریق ارائه راه‌حل‌های مسئله – محور و یکپارچه نگر برای نظام تلفیق یافته اقتصادی، اجتماعی اکولوژیکی کشور و درنهایت نوآوری در ایجاد مشاغل سبز، مشارکت در رشد اقتصادی، بهبود کیفیت زندگی با تکیه‌بر سرمایه‌ها و دارایی‌های طبیعی کشور است.

تلفیق روش‌های علمی به‌روز -که برونداد اجرای طرح تحقیقاتی در زمینه محیط‌زیست هستند- در فرایندهای سیاست‌گذاری و مدیریت اجرایی محیط‌زیست کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست را به‌عنوان یک نهاد حاکمیتی قادر می‌سازد تا رویکردهای راهبردی‌تری را نسبت به الزامات محیط زیستی توسعه اتخاذ نماید و با ارائه گزینه‌ها و پیشنهادهای محیط زیستی دقیق‌تر و با قابلیت اجرایی و فنی کافی، نقش پویاتری را در فرایند تصمیم‌گیری طرح و پروژه‌های توسعه اقتصادی در مقیاس ملی ایفا نماید. بدیهی است که این نقش و مشارکت تقویت‌شده ازنظر علمی، می‌تواند تبعات بسیار مثبتی را در تعامل با سایر دستگاه‌های اجرایی و کاهش تضادهای بین سازمانی و محقق نمودن توأمان هر دودسته اهداف محیط زیستی و اقتصادی کشور با رویکرد برد- برد و با رعایت شاخص‌های تخصیص بهینه منابع، اثربخشی هزینه‌ها و مخاطرات حداقلی به دنبال داشته باشد.
تحقق این هدف نیازمند ترسیم نقشه راهی است که در آن نحوه طی مسیر، منابع و امکانات لازم، تقسیم کار در سطح ملی و الزامات طی این مسیر به طور شفاف و دقیق مشخص شده باشد. از این رو لازم است چشم انداز و راهبردهای پژوهشکده در سطوح کلان و عملیاتی نظیر برنامه های پنج ساله راهبردی تدوین شود. در ترسیم این نقشه کوشش شده تا با الهام از اسناد بالادستی و بهره گیری از ارزش های بنیادین آن ها و توجه به اهداف راهبردی نظام جمهوری اسلامی ایران، چشم انداز پژوهشکده تبیین شود.

این برنامه دارای ویژگی‌های ذیل می باشد:

۱- **استفاده از مطالعات و تجربیات مدیران و صاحب نظران:** براساس ادبیات علمی موجود و مرتبط با مفاهیم راهبردی، تلاش بشر را می توان برآمده از سه منشأ اصلی دانست: **هنر** که بینشی خلاقانه است، **تجربه** مبتنی بر یادگیری عملی و **علم** که ریشه در تحلیل دارد. در مورد علم باید اذعان نمود که علم اگرچه می تواند ورودی‌ها و خروجی‌های فرآیند شکل گیری راهبرد را تدارک نماید، اما اگر صرفا مبتنی بر نگاه نظریه پردازی و بدون توجه به تجارب عملی و حقیقی مبنای شکل گیری راهبرد قرار گیرد، در مقام اجرا از اثر بخشی و موفقیت لازم برخوردار نخواهد بود. برای مثال، مواردی ملموس از برنامه ریزی های ناموفق راهبردی وجود داشته اند که برای خلق راهبرد، صرفاً از تحلیل‌های نظری از پیش آماده استفاده کرده اند اما اجرای آنها در عمل محکوم به شکست شده است. از این رو در طراحی و تدوین برنامه های راهبردی تمرکز بر جنبه های هنری و تجارب عملی در کنار فرضیات علمی یک ضرورت انکار ناپذیر است. بر این اساس، یک سازمان، بیش از آنکه به خلق راهبرد بپردازد باید راهبردهای تحول آمیز خود

را از میان یافته‌ها و تجربه‌های هر چند کوچک درون سازمانی و برون سازمانی استخراج نماید. منشاء بسیاری از یافته‌های این برنامه راهبردی، براساس تجربیات و یافته‌های مدیران و اعضای هیأت علمی پژوهشکده و نیز مطالعه مفاهیم و قوانین بالادستی بوده است.

۲- **توجه توأمان به رویکردهای مأموریت گرایی و مزیت‌های رقابتی در تدوین راهبردها:** تدوین راهبردهای پژوهشکده به عنوان موسسه تحقیقاتی مبتنی بر دو رویکرد ماموریت گرایی و توجه به مزیت های رقابتی است. این موضوع بدین مفهوم است که پژوهشکده علاوه بر پیگیری ماموریت های ذاتی خود که به دلیل وابستگی آن به سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان یک موسسه دولتی در راستای تحقق مأموریت‌های خود، به خلق و پیگیری مزیت های رقابتی خود نیز توجه داشته باشد و اهداف و راهبردهای مورد نظر را با توجه به آنها تدوین نماید. در غیر این صورت، امکان عدم تحقق بسیاری از اهذاف و راهبردها به دلیل عدم توجه به واقعیت ها و توانمندی های موجود، غیر ممکن خواهد بود. به این ترتیب، در تدوین برنامه راهبردی حاضر به صورت توامان از رویکردهای ماموریت گرایی و توجه به مزیت های رقابتی استفاده شده است.

۳- **پرداختن به فرآیندهای اصلی و کلی:** فرایند اجرا، فرایندی پیچیده بوده و به دلیل محیط متغیر بیرونی و پیش بینی ناپذیری آن تا حدی اقتضایی می باشد. از این رو آنچه مدیران اجرایی در حین عمل انجام می دهند، نوعی صناعت است که به معنای یادگیری و اجرا به صورت توامان می باشد. در این مفهوم که سازگاری بیشتری با واقعیت دارد– مدیران اجرایی نزدیکترین افراد به عرصه عمل و واقعیت هستند و لذا بیشترین توانایی در درک مسایل و راه حل های اجرایی آن را دارند. به این ترتیب برنامه ریزی عملیاتی و ورود به حیطه اجرایی مدیران، بخشی از اختیارات اجرایی آنها را سلب کرده و امکان موفقیت آنان را کاهش می دهد. دلیل شکست بسیاری از برنامه های استراتژیک و عملیاتی نیز در همین نکته نهفته است. با این حال، از آنجا که خطر درگیر شدن در مسایل روزمره و غفلت از راهبردهای بلند مدت برای مدیران اجرایی وجود دارد، برنامه راهبردی بدون ورود به جزییات اجرایی (مگر در حد پیشنهادات کلی)، جهت گیری ها، مسیرها و افق های بلند مدت پیش روی پژوهشکده را تبیین کرده است.

۴- **توجه به نقاط اهرمی در ارائه راهبردها:** بدون شک عوامل بسیاری بر موفقیت پژوهشکده تأثیر می گذارند. با این حال پرداختن به تمام آنها به معنی عدم توجه به اولویت‌ها و پیچیده نمودن فرآیند برنامه ریزی است. از سوی دیگر، ارائه تمام راهبردهای ممکن، به ناپیدا شدن راهبردهای اصلی در میان انبوهی از عبارات ریز و درشت می انجامد و مخاطبان را نسبت به روح اصلی حاکم بر سند ناآگاه و سردرگم می سازد. از این رو برنامه حاضر با رعایت قانون ۸۰ – ۲۰ (۸۰٪ اثرات توسط ۲۰٪ عوامل به وجود می آیند) از ارائه راهبردهای متعدد پرهیز کرده و تنها به تبیین راهبردهای اصلی و اثرگذار پرداخته است.

در پایان نکته قابل توجه این که مسیر حرکت پژوهشکده آغاز شده و تدوین این برنامه، علاوه بر مستند نمودن این تلاش‌ها در قالب راهبردهای مشخص، به معنای لزوم تداوم این حرکت تحول آمیز است.

ضرورت تدوین برنامه راهبردی«به سوی چشم انداز ۱۴۰۴»

از آنجایی که برنامه ریزی راهبردی، فرآیند تعیین هدف پژوهشکده و اتخاذ تصمیم درباره طرح های جامع عملیاتی و اجرایی آتی برای تحقق اهداف مورد نظر است، برای رسیدن به این هدف لازم است ابتدا تحلیل مناسبی از محیط پژوهشکده شامل محیط درونی (نقاط قوت و ضعف) و محیط بیرونی (فرصت ها و تهدیدها) انجام شود. بدون توجه به واقعیات موجود تدوین برنامه راهبردی امری بی معناست. بر عکس، تدوین برنامه با اتکا و درک شفاف از واقعیات موجود، موجب می شود که پژوهشکده بتواند در مسیر صحیح موفقیت گام بردارد و حتی با وجود محدودیت ها در منابع و الزامات مورد نیاز، به طور نسبی به اهداف مورد نظر دست یابد.

شناخت نقاط قوت و ضعف داخلی و فرصت ها و تهدیدهای خارجی

تحلیل محیط درونی

عوامل داخلی مربوط به درون سازمان هستند و بر خلاف عوامل خارجی تا حدود زیادی در کنترل مدیریت قرار دارند. عوامل داخلی خود به دو دسته نقاط قوت و نقاط ضعف تقسیم می شوند. فرآیند بررسی عوامل داخلی مشابه و موازی فرآیند ارزیابی عوامل خارجی است. با شناسایی نقاط قوت و ضعف درون، می توان از مزیت های رقابتی سازمان و همچنین کاستی های آن آگاه شد. با در نظر گرفتن نقاط قوت و ضعف، نحوه مدیریت آن ها در دستیابی به ماموریت سازمان مشخص خواهد شد. عوامل درونی شامل مواردی چون: کارایی، اثربخشی، رویه اجرایی، منابع نامشهود، منابع مالی و منابع انسانی می‌شود.

مهمترین عوامل محیط داخلی پژوهشکده به شرح جدول ذیل تعیین شدند:

ردیف	نقاط قوت
۱	شخصیت حقوقی (نام ونشان) قابل اعتماد برای بخش های صنعتی و سفارش دهندگان کارهای تحقیقاتی زیست محیطی
۲	برخورداری از تجارب عملی و کارآزمودگی نیروی انسانی سازمان حفاظت محیط زیست در کنار نیروی انسانی متخصص پژوهشکده (تلفیق تجربه و دانش)
۳	شناخت عمیق نسبت به موضوعات، مشکلات، اولویت ها و نیاز های محیط زیست کشور
۴	ارتباط تنگاتنگ با نهادهای سیاستگذار محیط زیست با هدف اجرایی نمودن نتایج تحقیقات و پژوهش
۵	استفاده از زمینه لازم برای طراحی و اجرای تحقیقات مشترک با سایر مراکز علمی و دانشگاهی کشور
۶	نوپا بودن، انعطاف پذیری و امکان طراحی یا بازنگری در فرایند ها بر اساس رویکرد های نوین و به روز علمی
۷	دسترسی به مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست کشور به عنوان پایلوت های تحقیقاتی به واسطه وابستگی سازمانی
۸	وابستگی پژوهشکده به سازمان حفاظت محیط زیست و امکان استفاده از برند، امکانات و تجهیزات آن در سطح کشور
۹	وجود پتانسیل ایجاد درآمد اختصاصی بر مبنای انجام تحقیقات با سفارش کارفرمایان بیرونی
۱۰	برخوردار از ساختار تشکیلاتی تخت، غیر بوروکراتیک و تسهیل کننده فرایند ها

ردیف	نقاط ضعف
۱	کمبود اعتبارات به دلیل نوپا بودن
۲	محدودیت های ناشی از فضا و زیرساخت
۳	کمبود نیروی انسانی به دلیل محدودیت ها و موانع جذب
۴	فقدان گروه پژوهشی فنی و مهندسی محیط زیست
۵	ضعف در مدیریت و کنترل کیفیت پروژه های تحقیقاتی
۶	ضعف در توسعه ارتباطات فرابخشی و بازاریابی تحقیقاتی

تحلیل محیط بیرونی

در برنامه ریزی راهبردی، تحلیل محیط سازمان عنصری اساسی جهت تدوین راهبرد به شمار می آید. یکی از مراحل بسیار مهم مدیریت و برنامه ریزی راهبردی هر سازمانی بررسی محیط بیرونی و پارامترهای آن است که خواه ناخواه تاثیرگذارند. سازمان‌ها در خلاء نمی باشند و ارتباط آنها با دنیای بیرون است که به آن ها موجودیت و هویت می دهد. در بررسی عوامل خارجی سعی می شود فرصت ها و تهدیدهایی که پژوهشکده با آن روبرو می شود، شناسایی شود تا مدیران بتوانند با تدوین راهبردهای مناسب، از فرصت ها بهره برداری نموده یا اثرات عوامل تهدید کننده را کاهش دهند یا از آن ها پرهیز کنند. عوامل بیرونی شامل مواردی چون: عوامل اقتصادی، اجتماعی – فرهنگی، سیاسی، تکنولوژیک، رقبای موجود و قدرت چانه زنی خریداران، قدرت چانه زنی تامین کنندگان، کالاهای جانشین و رقبای بالقوه می‌شود.

مهمترین عوامل محیط خارجی موثر بر پژوهشکده به شرح جدول ذیل تعیین شدند:

ردیف	تهدید ها
۱	وابستگی مالی پژوهشکده به بودجه عمومی دولت
۲	ضعف زیرساخت های داده ای و اطلاعات
۳	تغییرات محتمل در سیاست های اجرایی کشور
۴	ضعف در فرهنگ کار گروهی در جامعه و اثرات آن بر فعالیت های تحقیقاتی و پژوهشی
۵	تمایل ضعیف سازمان های سیاستگذار، برنامه ریز و اجرایی به مشارکت علمی با مراکز تحقیقاتی
۶	ارتباط ضعیف مدیران صنعت با مراکز تحقیق و توسعه زیست محیطی
۷	ضعف حاکم بر بخش های علمی و تحقیقاتی کشور در حوزه های نوآوری، تجاری سازی و کارآفرینی
۸	ضعف ارتباط با نهاد های علمی و تحقیقاتی بین المللی ناشی از محدودیت ها
۹	کمبود اعتبارات مالی پشتیبان فعالیتهای پژوهشی و تحقیقاتی
۱۰	عدم کفایت برنامه ریزی راهبردی در سطوح بالاتر
۱۱	کمبود بودجه و اعتبارات پژوهشی و تحقیقاتی سازمان بالادست

ردیف	فرصت ها
۱	توسعه کمی و کیفی نهادهای تحقیقاتی، دانشگاهی و پژوهشی در حوزه های علمی مختلف در سطح ملی
۲	وابستگی به سازمان حفاظت محیط زیست کشور و تابع کلیه قوانین، ضوابط ،مقررات و آیین نامه های مربوط به موسسات آموزش عالی و پژوهشی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۳	استفاده از نقشه جامع علمی کشور به عنوان سند بالادست در جهت دهی به فعالیت های تحقیقاتی و پژوهشی
۴	اتخاذ رویکرد های نوآورانه، به روز و نیازمند تحقیق در تدوین و ابلاغ سیاست های کلی محیط زیست کشور
۵	ارایه راه حل های پژوهش– محور برای مشکلات مزمن زیست محیطی کشور
۶	وجود تجربیات ارزشمند بین المللی با قابلیت اجرای عملیاتی در نقاط مختلف جهان
۷	تقویت بالقوه منابع انسانی به واسطه افزایش کمی و کیفی فارغ التحصیلان رشته های مختلف علمی در مقاطع تحصیلات تکمیلی
۸	توجه ویژه مسوولان کشور در خصوص نیاز کشور به رشد علم و فناوری و دستیابی به اقتصاد درونزا و برونگرا
۹	بهره گیری از بعد بین المللی پژوهشکده به منظور داشتن پروژه های مشترک بین المللی به عنوان یکی از سیاست های اصلی موسسات پژوهشی جهان که می‌تواند منجر به نتایج مثبتی چون استانداردسازی رویه های کاری، افزایش اعتبار بین المللی و ارتقاء روابط بین الملل شود.

ماموریت و چشم انداز

ضروری است پژوهشکده با به رسمیت شناختن تنوع استعدادها از یک سوء و جهت گیری به سوی حل مسائل اولویت‌دار محیط زیست کشور، مسیرهای متنوع رشد را برای اعضای هیات علمی، پژوهشگران خود فراهم آورد. در واقع به صورت خلاصه، ماموریت اصلی پژوهشکده هدایت استعدادهای برتر و متنوع برای ساماندهی مسائل پیچیده و متنوع محیط زیست می باشد.

چشم انداز یک سازمان، افق رشد آن سازمان را نمایان می سازد. این افق نباید خارج از ماموریت های آن باشد و می‌بایست با تحقق این ماموریت ها، رشد آن محقق گردد. ماموریت های یک سازمان، فلسفه وجودی آن محسوب می‌شوند. این ماموریت ها وظیفه اصلی سازمان بوده و عدم تحقق آن ها به معنای شکست سازمان محسوب می گردد.

پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار– به عنوان سازمانی غیر انتفاعی دارای فلسفه وجودی منحصر به فرد بوده و لازم است تا اقدام به تبیین ماموریت های اصلی خود نماید.

مأموریت

ایجاد پژوهشکده محیط‌زیست و توسعه پایدار با تأثیرپذیری از بخش مهمی از سیاست‌های تحقیقاتی سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور، در زمینه توسعه و گسترش پژوهش‌های محیط زیست و توسعه پایدار در حوزه‌های موردنیاز و اولویت‌دار بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای و در پاسخ به چالش‌های پیچیده انسانی– محیطی صورت پذیرفته است. تولید دانش نوین حاصل از پژوهش و تحقیق با بهره گیری از دستاوردهای نوین جهانی و کاربردی نمودن تحقیقات و یافته‌های متخصصین و اندیشمندان ایران و جهان و تجاری نمودن دستاوردها در راستای نیازهای محیط زیست کشور و حل چالش های موجود و مدیریت تضادهای بین نظام های محیط زیست طبیعی و انسانی و توسعه فناوری ها، ابزارها و خدمات برای تسهیل گذار به جامعه برخوردار از محیط زیست سالم و اقتصاد پایدار مبتنی بر توسعه کم کربن و کارایی منابع حیاتی به منظور تضمین بهره مندی صحیح و مستمر از محیط زیست بنحوی که ضمن حفظ تعادل مناسبات زیستی موجبات توسعه پایدار و بهبود، رشد و اعتلای کیفی انسان ها فراهم آید.

تحقیقات در این پژوهشکده متمرکز بر تدارک گزینه‌های دانش– محور و نوآورانه برای پرداختن به چالش‌های پیچیده اکولوژیکی– اقتصادی و تقویت نقش راهبری سازمان حفاظت محیط‌زیست در جامعه ایران از طریق پیشنهاد راه‌حل‌های محیط زیستی جدید، موثر و تسهیل کننده در روند سیاست‌گذاری‌های توسعه کشور و حکمرانی مطلوب خواهد بود. تأکید پژوهشکده بر رفع نیاز ملی برای رفع خلأ موجود در بین تحقیقات محیط زیستی، نوآوری و امکان‌پذیری اقتصادی راه‌حل‌های ارائه‌شده با توجه به شرایط کشور از طریق: ۱. شناخت چالش های محیط زیست و تعیین اولویت های پژوهشی مبتنی بر رویکرد یکپارچه نگر به نظام های طبیعی و انسانی، ۲. ظرفیت‌سازی پژوهشی و توسعه تحقیقات در پاسخ به نیاز در زمینه پیوند دانش کاربردی محیط‌زیست به حوزه سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و مدیریت توسعه پایدار با استفاده از تجارب جهانی، ۳. هماهنگ سازی و جهت دهی به پژوهش های محیط زیست و ارائه راهکارهای برون رفت از چالش‌ها با ژرف نگری و تقویت شواهد علمی، ۴. انجام، مدیریت و انتشار تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای کلان و بلندمدت برای تصمیم گیران، سیاست گذاران و ذینفع ها، ۵. جلب مشارکت حداکثری در تولید و انتشار دانش نوین، گسترش مرزهای دانش و ارتقاء سطح جایگاه دانش علوم محیط زیست کشور، ۶. مدیریت دانش، مرجعیت و سهولت دستیابی به منابع علمی و فناوری معتبر و جدید داخلی و خارجی، ۷. مشاوره تخصصی و حمایت از توسعه فناوری‌ها، نوآوریها و خدمات، ۸. آینده پژوهی در محیط‌زیست از طریق آسیب شناسی و پیش بینی تغییرات بلند مدت زیست بوم‌های طبیعی ناشی از فعالیت‌های انسانی، ۹.ارتقاء نوآوری و ارائه راه‌حل‌ها و گزینه‌های دانش– محور برای مواجهه با چالش‌های پیچیده نظام‌های انسانی– محیطی و فرصت سازی در حوزه‌های محیط‌زیست و توسعه خواهد بود.

چشم‌انداز

قرار گرفتن پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار در جایگاه یکی از مؤسسات تحقیقاتی معتبر و برتر علمی–پژوهشی در زمینه محیط‌زیست و توسعه پایدار در ایران و مرکز تحقیق و توسعه در حوزه‌های اقتصاد محیط زیست، تنوع زیستی، ارزیابی و مخاطرات زیست محیطی و دارای نقش اصلی در ایجاد ظرفیت علمی و توانمندسازی علمی در کمک به سازمان متبوع و واحدهای استانی به‌ویژه در حوزه‌های جدید علمی مرتبط طی سال های آینده و همچنین کسب اعتبار و شهرت منطقه‌ای/ بین‌المللی در حوزه تحقیقات موضوعی و بین‌رشته‌ای با رویکرد مدیریت دانش و نیل به دستاوردهای کاربردی.

اصول و ارزش ها

ارزش ها شعاری نبوده و خط مشی های حرکت پژوهشکده محسوب می گردند. برای مثال، حفظ و اعتلای اعتبار نام پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار، قابل معاوضه و جایگزینی با هیچ راهبرد دیگری نبوده و در تمام شرایط، رعایت آن بر عهده اعضای این پژوهشکده است.

تعالی انسان ها و سازمان ها از مسیر رعایت اصول و خط مشی های برگرفته از مبانی ارزشی آن ها تحقق می یابد. این اصول متفاوت از راهبردها هستند، چرا که راهبردها بسته به زمان، شرایط و اقتضائات محیطی قابل تغییر و انتخاب هستند، اما اصول و ارزش ها قابل جایگزینی نبوده و رعایت آن ها عنصر تفکیک ناپذیر رفتار تمامی افراد و سازمان ها می باشد. همچنین این ارزش ها شعاری نبوده و خط مشی های حرکت پژوهشکده محسوب می گردند. در ادامه به مهم ترین اصول و ارزش های جامعه پژوهشکده اشاره می گردد:

۱. قانون مداری و پایبندی به اصول و ارزش های اسلامی و ملی
۲. آزاد اندیشی و تبادل افکار در محیطی اخلاقی و وحدت آفرین
۳. مسوولیت پذیری، تواضع و روحیه خدمت به جامعه و پاسخگویی در قبال نیازهای علمی – فناوری محیط زیست و گسترش مرزهای دانش و فناوری.
۴. تقویت فرهنگ کار گروهی در عین توجه به کلیدی بودن نقش افراد برجسته
۵. خوداتکایی، پیشرفت، استقلال و عزت ملی
۶. تامین منافع ملی با مشارکت فعال در رشد و ارتقاء علمی و فن آوری کشور.
۷. یادگیری و بهبود مستمر، دانایی محوری، شایسته سالاری و نخبه گرایی.
۸. انسجام سازمانی، هم افزایی و رقابت علمی سازنده بر مبنای اصول اخلاق حرفه ای
۹. تعامل فعال و اثربخش در همکاری های ملی و بین المللی
۱۰. توجه به ارزش زمان و بهره وری منابع مالی و نیروی انسانی
۱۱. حفظ و اعتلای اعتبار نام پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

سیاست ها و راهبردهای کلان

هر سازمانی دارای دو نوع کارکرد اصلی و پشتیبانی می باشد. بر این اساس، راهبردهای برنامه ذیل راهبردهای معطوف به کارکردهای اصلی و راهبردهای معطوف به عوامل توانمندساز ارائه و تبیین می گردد.

کارکردهای اصلی، کارکردهایی هستند که وظیفه و ماموریت اصلی پژوهشکده را محقق می سازند و بر اساس یک دسته بندی، شامل فعالیت های پژوهشی، آموزشی، فرهنگی و بین المللی می باشند. در مقابل کارکرد پشتیبانی به کارکردهایی اطلاق می-شوند که به خودی خود هدف پژوهشکده نیستند. اما انجام صحیح آنها به تحقق کارکردهای اصلی پژوهشکده می‌انجامد و به عبارتی عوامل توانمند ساز پژوهشکده به شمار می روند. اعضای هیات علمی و کارکنان پژوهشی، مدیران و نظام اداری، منابع مالی، خدمات و زیر ساخت ها از جمله عوامل توانمند ساز پژوهشکده هستند.

دسته بندی راهبردها

راهبردهای معطوف به کارکردهای اصلی	راهبردهای معطوف به عوامل توانمندساز
راهبردها در حوزه پژوهش و فناوری	راهبردها در حوزه منابع مالی و بودجه
راهبردها در حوزه آموزش و ارتباط با صنعت	راهبردها منابع انسانی و اداری
راهبردها در حوزه همکاری های علمی و بین المللی	راهبردها در حوزه زیرساختارها و فضای مجازی

برنامه راهبردی در پژوهشکده محیطزیست و توسعه پایدار، بر حرکت مستمر در فضای سه حوزه کلیدی تحقیق کاربردی، انتقال دانش و نوآوری است. تمرکز بر این سه حوزه کلیدی باید جزء الزامات کلیدی ناظر بر فعالیت-های پژوهشکده محسوب شود.
تحقیقات که وظیفه ذاتی پژوهشکده است در صورت توسعه می‌تواند موجب جذب حمایت‌های مالی و اعتباری و تخصیص بودجه‌های لازم از مراجع ملی و بین‌المللی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی بزرگ مقیاس در آینده شود. انتقال و تولید دانش به شیوه مشارکتی با سایر مراکز آموزش داخلی و خارجی می‌تواند به جذب همکاری نخبگان منجر شود و بالاخره، نوآوری یک حوزه کلیدی برای تسریع در پیشبرد اهداف کاربردی تحقیق در سطح پژوهشکده و سازمان و سپس کمک به ارائه راه‌حل‌های جدید و قابل اجرا به ویژه در زمینه سیاست‌های کلان محیطزیست کشور و همچنین سیاست‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی خواهد بود. اثرات متقابل این سه حوزه کلیدی در دنیای امروز به عنوان مهم‌ترین نیروی محرکه جامعه دانش- بنیان در نظر گرفته می‌شود.
برای پشتیبانی از حرکت پژوهشکده در سه حوزه کلیدی و افزایش مطلوبیت، اثرگذاری و پایداری، سیاست ها و راهبردهای کلان پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار در ۴ حوزه راهبردی "آموزش"، "پژوهش – فناوری"، "همکاری های علمی و بین المللی" و " اداری، مالی، بودجه، منابع انسانی، زیر ساختارها و فضای مجازی" برای دوره زمانی پنج‌ساله به شرح ذیل تعریف شده است:

سیاست ها و راهبردهای کلان در حوزه پژوهش - فناوری

- ✓ تلاش برای حرکت در مسیر تحقق اقتصاد دانش بنیان
- ✓ مشارکت در ارتقاء وضعیت علمی کشور
- ✓ افزایش تعداد مقالات نمایه شده در مجلات علمی بین المللی و افزایش میزان استنادات به مقالات
- ✓ رشد کمی و کیفی انتشارات کاربردی، ترویجی و علمی- پژوهشی
- ✓ توسعه طرح ها و پژوهش های راهبردی، بنیادی، کاربردی و تقاضا محور
- ✓ افزایش اختراعات و اکتشافات به ثبت رسیده و تامین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی
- ✓ توسعه ارتباط با صنعت و جامعه
- ✓ کاربردی کردن و توسعه فناوری های محیط زیست

- ✓ تجاری سازی دستاوردهای علمی و پژوهشی در راستای رفع نیازهای محیط زیست کشور.

سیاست ها و راهبردهای کلان در حوزه آموزش و ارتباط با صنعت

- ✓ اهتمام ویژه به ارتقا کیفی دوره های آموزشی با تکیه بر دو بعد روزآمدی علمی و مهارت آموزی
- ✓ توسعه کمی دوره های آموزشی پژوهشکده بر مبنای تقاضای بخش اقتصادی، صنعتی و .....
- ✓ ارتقاء هرم هیات علمی تمام وقت از طریق فراهم ساختن امکانات پژوهشی مناسب و امکان برخورداری اعضای هیات علمی از فرصت مطالعاتی
- ✓ حمایت از پایان نامه ها و رساله ها با اولویت پایان نامه های کاربردی در حوزه محیط زیست و توسعه پایدار
- ✓ مشارکت با مرکز آموزش محیط زیست و تربیت محیط بان سازمان با هدف توانمندسازی، خلاقیت و نوآوری در حفاظت از محیطزیست.

سیاست ها و راهبردهای کلان در حوزه همکاری های علمی و بین المللی

- ✓ اجرای طرح ها و دوره های مشترک با خارج از کشور و تبادل دانش اعضای هیات علمی
- ✓ گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین المللی با هدف تبادل تجارب برای بهبود وضعیت محیط زیست کشور
- ✓ برگزاری دوره های مشترک آموزشی با سایر نهادهای داخلی و دانشگاه های خارج از کشور

سیاست ها و راهبردهای کلان در حوزه اداری، مالی و بودجه، منابع انسانی، زیرساختارها و فضای مجازی

- ✓ تقویت استقلال مالی پژوهشکده
- ✓ مدیریت کارامد منابع انسانی و توانمندسازی کارکنان
- ✓ بهبود سرانه و بهینه سازی فضاهای آموزشی و کمک آموزشی
- ✓ بهینه سازی مصرف انرژی
- ✓ ایجاد پایگاه داده و اطلاعات
- ✓ افزایش ارایه خدمات الکترونیک، توسعه فناوری اطلاعات و زیرساخت های شبکه ای
- ✓ اصلاح و بهبود فرآیندهای سازمانی با هدف کوتاه سازی، روان سازی و چابک سازی فرآیندها
- ✓ پویایی ساختار و تشکیلات پژوهشکده متناسب با نیاز های روز محیط زیست
- ✓ استقرار نظام بودجه ریزی عملیاتی
- ✓ افزایش کارایی و اثربخشی منابع مالی و اجرای مدیریت هزینه
- ✓ توسعه درآمدهای اختصاصی ازطریق فعالیت های پژوهشی و فناوری و آموزشی
- ✓ کاهش اتکاء به بودجه عمومی دولت از طریق تنوع بخشی و توسعه منابع مالی از جمله هدایا و کمک‌هایخیرین و واقفین

اهداف کمی و کیفی برنامه پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

معرفی اهداف کمی و کیفی برنامه با توجه به شاخص های سند چشم انداز پژوهشکده و دربرگیرنده تمامی حوزه ها و فعالیت ها به خصوص حوزه های پژوهشی و فناوری، آموزشی، فرهنگی، همکاری های علمی و بین المللی و اداری، مالی، منابع انسانی و فضای مجازی برای سنوات برنامه در ادامه آمده است:

اهداف کمی برنامه

اهداف کمی برنامه پژوهشکده شامل بخش‌های پژوهشی ـ فناوری، آموزشی، مدیریتی و تشکیلاتی، فرهنگی، همکاری‌های بین المللی، اداری، مالی، منابع انسانی و فضای مجازی در قالب جدول ذیل به صورت مجزا آمده است:

اهداف کمی پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

حوزه	عنوان	وضعیت موجود در پایان سال ۱۳۹۷	برنامه پنج ساله اول					پیش بینی وضعیت در سال انتهای برنامه
			۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	
آموزشی	تعداد اعضای هیأت علمی	۵	۲	۴	۵	۵	۸	۲۹
	شرکت در دوره های آموزشی (نفر/ساعت)	۸۸۰	۱۱۶۰	۱۵۸۰	۲۰۴۰	۲۵۲۰	۳۱۲۰	۱۱۳۰۰
	تعداد دوره های آموزشی برگزار شده	۶	۶	۹	۱۲	۱۷	۲۰	۷۰
	تعداد پایان نامه ها و رساله های حمایت شده	–	–	۵	۵	۱۰	۱۵	۳۵
	درآمد ناشی از فعالیت های آموزشی و استفاده از فضاها و امکانات آموزشی	۴۹۵۰	۵۵۰۰	۱۲۵۰۰	۱۳۵۰۰	۱۲۰۰۰	۱۱۵۵۰۰	۱۶۳۹۵۰
	درآمد ناشی از برگزاری همایش ها، سمینارها، نشست ها، کارگاه های آموزشی و نظایر آن	۵۵۰۰	۵۵۰۰	۱۰۰۰۰	۱۰۵۰۰	۹۵۰۰	۹۵۰۰	۵۰۵۰۰
پژوهشی ـ فناوری	تعداد طرح‌های پژوهشی	۳	۵	۱۰	۱۱	۱۵	۱۸	۶۲
	تعداد کتاب‌های ترجمه شده	۳	۲	۴	۶	۸	۱۰	۳۳
	تعداد کتاب‌های تألیف شده	۲	۱	۲	۳	۴	۵	۱۷
	تعداد مقالات چاپ شده در نشریات داخلی	۱۰	۱۴	۱۸	۲۸	۳۸	۵۴	۱۶۲
	تعداد مقالات چاپ شده در نشریات خارجی	۱۰	۷	۹	۱۴	۱۹	۲۷	۸۶
	تعداد مراکز رشد و واحدهای فناور	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲
	تعداد گزارش های تخصصی کاربردی	–	۶	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	۷۶
	تعداد طرح های کارفرمایی	۳	۵	۱۰	۱۳	۱۶	۲۰	۶۷
	درآمد ناشی از فعالیت های پژوهشی	۳۴۴۳	۱۱۰۰۰	۲۳۵۰۰	۲۲۵۰۰	۲۳۰۰۰	۲۲۰۰۰	۱۳۶۴۳۴
	درآمد ناشی از فروش خدمات آزمایشگاهی	۰	۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰	۳۰۰۰	۹۰۰۰
	نشریه تخصصی	۱	۰	۱	۰	۰	۰	۲
همکاری‌های بین المللی	تعداد حضور اعضای هیأت علمی خارجی در فعالیتهای پژوهشی	–	–	۲	۴	۵	۶	۱۷
	تعداد رویداد های تخصصی مشترک با مشارکت نهاد های بین المللی	–	۲	۳	۴	۴	۴	۱۷
	تعداد تفاهم نامه های همکاری مشترک منطقه ای/ بین المللی	۱	۱	۲	۲	۳	۳	۱۲
	تعداد طرح‌ها و برنامه‌های مشترک بین المللی	–	۱	۲	۲	۳	۳	۱۱
اداری، مالی و بودجه، منابع انسانی، زیرساختارها و فضای مجازی	میزان بودجه و اعتبارات پژوهشکده (عمومی)	۶۸۹۴۸	۴۷۲۸۳	۶۴۵۰۰	۸۳۸۵۰	۱۰۹۰۰۵	۱۴۱۷۰۶	۵۱۵۲۹۲
	میزان تحقق درآمد اختصاصی پژوهشکده	۳۴۴۳۴	۳۳۰۰۰	۴۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۴۸۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۵۰۴۳۴
	تعداد اعضای هیات علمی	۵	۲	۴	۵	۵	۸	۲۹
	تعداد پژوهشگران از بیرون پژوهشکده	۱۱	۳	۳	۳	۳	۳	۲۶
	تعداد اعضای غیر هیات علمی (پژوهشگر)	۶	۲	۳	۴	۴	۴	۲۳
	مساحت ساختمان و فضاهای اداری	۴۲۵	۷۲۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۴۵
	تعداد پایگاه داده و اطلاعات ایجاد شده	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶
	ساعت دوره های آموزشی برگزار شده برای توانمندسازی اعضای پژوهشکده	۱۲۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۳۲۰

اهداف کیفی برنامه

اهداف کیفی برنامه پژوهشکده شامل حوزه های پژوهشی ـ فناوری، آموزشی، فرهنگی، همکاری های علمی و بین‌المللی، اداری، مالی، منابع انسانی و فضاهای مجازی به شرح زیر به صورت مجزا آمده است:

پژوهشی - فناوری

- تدارک و ارائه راه‌حل‌ها و گزینه‌های دانش– محور برای مواجهه با چالش‌های پیچیده زیست محیطی– اکولوژیکی و فرصت سازی در حوزه‌های محیط‌زیست، خدمات اکوسیستمی و اقتصاد سبز.
- ظرفیت‌سازی پژوهشی و توسعه تحقیقات در پاسخ به نیاز به پیوند دانش کاربردی محیط‌زیست به حوزه سیاست‌گذاری ، تصمیم‌گیری و مدیریت توسعه در بخش های صنعت، کشاورزی و خدمات. زمینه‌سازی برای ارتقاء نوآوری و تجاری‌سازی خروجی‌های حاصل از فعالیت‌های پژوهشی و فناوری در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبتنی بر ظرفیت‌های سرمایه‌های طبیعی کشور و اقتصاد سبز.

  نکته: با توجه به گستردگی و تنوع موضوعی تحقیقات و پژوهش های زیست محیطی و به منظور عدم موازی کاری با سایر مراکز و موسسات تحقیقاتی و با هدف تمرکز بر انجام تحقیقات و پژوهش های بین رشته ای و چند رشته ای حوزه محیط زیست با تاکید بر رویکرد های نوآورانه، جهت گیری راهبردی تحقیقات در این پژوهشکده در قالب ضمیمه ۲ تعریف و ارائه شده است.
- افزایش میزان انطباق فعالیت های پژوهشی با نیازهای کشور
- ارتقاء توان و روحیه نوآوری و کار آفرینی
- توسعه آزمایشگاه های پژوهشکده جهت ارائه خدمات به محققان مستقل و دانشجویان

آموزشی و فرهنگی

- تعمیق معرفت و بصیرت دینی و ارتقاء بینش فرهنگی در پژوهشکده
- تربیت انسان‌های چند بعدی و تقویت جسم و روح در کنار کار علمی
- افزایش نشاط اعضای پژوهشکده و توسعه مشارکت آنها در برنامه‌های فرهنگی
- ارتقاء مستمر دانش فنی و عمومی پژوهشگران از طریق اجرای آموزش های هدفمند، با کیفیت و نوآورانه
- ارتقاء آگاهی ها و دانش کاربردی نهادهای کارفرمایی دولتی و خصوصی (صنعت، خدمات و کشاورزی) از طریق ارائه خدمات تخصصی آموزش محیط زیست
- جهت دهی به تحقیقات و پژوهش های کاربردی محیط زیست در مراکز دانشگاهی از طریق ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی به دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی

همکاری علمی و بین المللی

- ارتقاء جایگاه منطقه ای و بین المللی پژوهشکده
- مشارکت فعال در رویداد های مهم زیست محیطی در سطح منطقه
- ظرفیت سازی اجرای طرح های پژوهشی و تحقیقاتی مشترک با نهاد های علمی معتبر بین المللی

اداری، مالی و بودجه ، منابع انسانی، زیرساختارها و فضاهای مجازی

- توسعه و تقویت استقلال مالی پژوهشکده
- گسترش اختیارات مدیریت های پژوهشکده و توسعه نظارت بر مبنای شاخص‌های عملکردی
- توسعه فضای مجازی متناسب با نیاز های اجرایی، آموزشی و پژوهشی
- افزایش بهره وری
- ارتقاء سطح کیفی و بهبود هرم اعضاء هیأت علمی

- ارتقاء کیفی (علمی و توان اجرایی) کارکنان غیر هیأت علمی و بهبود هرم سطح تحصیلی آنها
- ارتقاء کیفی و کمی معیشت کارکنان
- ایجاد فضا و عوامل محیطی مناسب، منطبق با استانداردهای محیط کار
- ارتقاء مستمر کیفی تجهیزات و امکانات پژوهشی، فناوری و آموزشی

راهکارهای عملیاتی کلان و اقدامات اجرایی جهت دستیابی به اهداف پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

برای پشتیبانی از حرکت پژوهشکده در سه حوزه کلیدی تحقیق ،انتقال و تولید دانش (رفع گپ دانشی موجود) و نوآوری، ۵ راهکار عملیاتی کلان برای دوره زمانی پنج‌ساله ۱۴۰۲-۱۳۹۸ به شرح ذیل تعریف شده است. هریک از این راهکارها به‌صورت هم‌افزا یکدیگر را پشتیبانی خواهند نمود تا منجر به بهبودی مستمر، استقلال مالی و پایداری پژوهشکده در درازمدت گردد.

- ایجاد و ارتقاء ظرفیت زیرساختاری و منابع انسانی پژوهشکده
- رشد کمی بودجه و تنوع اعتباری پشتیبان فعالیت‌های پژوهشی
- تقویت نقش برون‌سازمانی پژوهشکده
- ظرفیت‌سازی برای ایجاد تحقیقات بین‌رشته‌ای در کشورو حمایت ازتحقیقات کاربردی مقاطع دکتری و پسادکتری
- پیوند با صنعت و ایجاد نوآوری با تاکید بر فناوری های نوین محیط زیستی

لازم به ذکر است، تمرکز بر سه حوزه کلیدی فوق الذکر جزو الزامات کلیدی دستگاه‌های ناظر بر پژوهشکده نیز محسوب می‌شود. به‌عنوان‌مثال تحقیقات که وظیفه ذاتی پژوهشکده است در صورت توسعه می‌تواند موجب جذب حمایت‌های مالی و اعتباری و تخصیص بودجه‌های لازم از مراجع ملی و بین‌المللی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی بزرگ‌مقیاس تر در آینده شود. انتقال و تولید دانش به شیوه مشارکتی با سایر مراکز آموزش عالی داخلی و خارجی می‌تواند به جذب همکاری نخبگان منجر شود و بالاخره، نوآوری یک حوزه کلیدی برای تسریع در پیشبرد اهداف کاربردی تحقیق در سطح پژوهشکده و سازمان و سپس کمک به ارائه راه‌حل‌های جدید و قابل‌اجرا به‌ویژه در زمینه سیاست‌های کلان محیط‌زیست کشور و همچنین سیاست‌های مرتبط با محیط‌زیست اقتصاد مقاومتی خواهد بود. اثرات متقابل این سه حوزه کلیدی در دنیای امروز به‌عنوان مهم‌ترین نیرومحرکه‌ی جامعه دانش- بنیان در نظر گرفته می‌شود. جزئیات اقدامات مربوط به هر یک از راهکار های موردنظر در ادامه مورد تشریح قرار می‌گیرد.

ایجاد و ارتقاء ظرفیت زیرساختاری و منابع انسانی پژوهشکده

پژوهشکده قصد دارد با استفاده از ظرفیت موجود کارشناسی و علمی محققین و کارشناسان سازمان حفاظت محیط‌زیست و همچنین از طریق جذب و به‌کارگیری اعضاء جدید هیئت‌علمی در حوزه‌های موضوعی موردنظر، ظرفیت پژوهشی لازم در پاسخ به اولویت‌ها و نیازهای پژوهشی محیط‌زیست را ایجاد نماید. تامین زیر ساختارهای خاص تحقیقاتی با هدف شکوفایی پتانسیل‌های علمی محققین و به ثمر رسیدن فعالیت‌های پژوهشی آن‌ها موردنیاز می‌باشند. یکپارچه‌سازی مدیریت، بهره‌برداری و تجهیز امکانات آزمایشگاهی سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور و ادارات کل استان‌ها از سوی پژوهشکده می‌تواند این پژوهشکده را به یکی از کلیدی‌ترین و معتمدترین تأسیسات پژوهشی کشور در زمینه محیط‌زیست مبدل نماید.

هدف پژوهشکده در اولویت نخست، ایجاد ظرفیت پژوهشی برای سازمان حفاظت محیط‌زیست با تکیه‌بر بنیه قوی اما بالقوه تخصصی و کارشناسی موجود و فعال نمودن آن‌ها در محور های پژوهشی و اولویت‌های موضوعی مربوطه است.

جذب نخبگان و نیروهای تخصصی سازمان و همچنین تقویت بنیه نیروی متخصص پژوهشکده از طریق جذب اعضاء جدید هیئت‌علمی، موجب شکل‌گیری نوعی جدید از همکاری‌های بین بخشی تحقیقاتی در درون سازمان و همکاری‌های فرابخشی علمی-پژوهشی بین پژوهشکده و مراکز بیرونی علمی خواهد شد، که تاکنون در سازمان حفاظت محیط‌زیست وجود نداشته است. علاوه بر استخدام نیروی انسانی، روش‌های مشارکتی تحقیق و توسعه روابط بین پژوهشکده و دانشگاه‌های مادر کشور، می‌تواند به حمایت از تحقیقات مدرن و استثنایی در مقاطع دکتری و پسادکتری منجر شود. این شیوه با توجه به محدودیت

کمی جذب نیروی انسانی می‌تواند به تقویت بنیه علمی پژوهشکده و تعریف تحقیقات نو در جهت رفع خلأ (گپ) دانشی موجود در کشور در ارتباط با اولویت‌های موضوعی پژوهشکده منجر گردد. در این زمینه تأمین فضای لازم، تسهیلات و تجهیزات موردنیاز برای تضمین امکان‌پذیری انجام پژوهش‌ها توسط محققین پژوهشکده بسیار حیاتی خواهد بود. بنابراین ایجاد زیر ساختارهای لازم برای پیشبرد اهداف پژوهشی به‌طور هم‌زمان باید موردتوجه قرار گیرد. تأمین زیر ساختارهای پژوهشی و به‌ویژه تأسیسات آزمایشگاهی، در اولویت اول از طریق یکپارچه‌سازی مدیریت آزمایشگاه‌های سازمان حفاظت محیط‌زیست، در اولویت بعدی توافق با نهادهای علمی همکار برای استفاده مشترک از زیر ساختارهای موجود و با پیشرفت وضعیت اجرای این برنامه پژوهشی، ایجاد زیرساختارهای جدید علمی در پژوهشکده خواهند بود. مهم‌ترین اقدامات اجرایی برای تحقق راهکار عملیاتی کلان اول به شرح زیر است:

- تقویت و بهبود نظام مدیریت و برنامه¬ریزی پژوهشکده
- تأمین نیروی انسانی متخصص و محقق از طریق انتقال و استخدام اعضای هیئت‌علمی و پژوهشگران ارشد برای ایجاد ظرفیت تحقیق و توسعه در حوزه اولویت‌های موضوعی پژوهشکده.
- ایجاد پیوند با سایر مراکز علمی و دانشگاهی داخلی و خارجی که دارای محققین درگیر در فعالیت‌های مشابه با اولویت‌های موضوعی پژوهشکده هستند، با هدف هم‌افزایی در اجرای پژوهش‌های مشترک در مقاطع دکتری و پسادکتری.
- توسعه خدمات آموزشی به کارکنان پژوهشکده
- تأسیس صندوق رفاه کارکنان پژوهشکده
- توسعه سواد دیجیتالی با ارتقاء دانش استفاده از نرم افزارها
- به روز رسانی زیرساختارهای حقوقی و مقرراتی از جمله: سیاست های امنیتی، حقوق دسترسی، حریم خصوصی، مالکیت معنوی، حقوق کاربران در چارچوب قوانین موجود
- یکپارچه سازی کلیه سیستم‌های اطلاعاتی آموزشی، پژوهشی و ستادی (منابع انسانی، مالی و رفاهی)
- ایجاد امکان دسترسی یکپارچه و توسعه خدمات الکترونیکی پژوهشکده
- زمینه سازی تبادل اطلاعات با سامانه‌های ملی
- تأمین و تضمین دسترسی آسان، همه جا و همه وقت به منابع علمی
- گسترش زیر ساخت تجهیزات کامپیوتری و به روز رسانی/راه اندازی پایگاه داده های سیستم‌های اطلاعات، آموزش مجازی و کتابخانه دیجیتال
- ارائه خدمات پشتیبانی اداری مبتنی بر ایجاد سامانه الکترونیکی
- افزایش بهره وری فضاهای موجود
- گسترش برنامه‌های فرهنگی ـ مذهبی و ورزشی
- شناسایی و جذب نخبگان و دانشمندان به کادر هیات علمی پژوهشکده
- تدوین آیین نامه حمایتی از جمله اعطای وام مسکن برای کارکنان با حداقل پنج سال سابقه کار
- پیگیری در جهت تقویت وضعیت معیشتی کارکنان با مساعدت‌های ممکن
- استاندارد سازی فرآیند نگهداری ساختمان‌ها و نوسازی اساسی ساختمان‌های قدیمی
- توسعه امکانات پژوهشی، آزمایشگاه‌های تحقیقاتی و روزآمد کردن آنها
- ایجاد سیستم نظام پیشنهادات و حمایت از پیشنهادات موثر و کارا.
- گسترش شرکت‌های دانش بنیان با محوریت اعضای هیأت علمی

رشد کمی بودجه و تنوع اعتباری پشتیبان فعالیت‌های پژوهشی

علیرغم محدودیت‌های مالی و اعتباری، فرصت‌های قابل‌توجهی برای تامین منابع و کمک‌های مالی به پژوهشکده در راستای انجام پروژه‌های مسئله – محور و بر اساس اولویت‌های هماهنگ شده هر دو بخش محیط‌زیست و توسعه اقتصادی و با حمایت نهادها و دستگاه‌های گوناگون دولتی و غیردولتی وجود دارد. درآمدهای ایجادشده از پروژه‌های تحقیقاتی اجراشده برای توسعه فعالیت‌های پژوهشی سال‌های آتی و در دوره زمانی موردنظر این برنامه راهبردی سرمایه‌گذاری خواهند شد.
بودجه مصوب جاری برای پژوهشکده در سال شروع برنامه ۴۰۳۲۳ میلیون ریال بوده است. هدف پژوهشکده هزینه کارآمد این بودجه در طراحی و اجرای پژوهش‌های هدفمند و پیگیری برای افزایش بودجه سالانه و تخصیص موردنظر طی سال‌های آتی متناسب با افزایش حجم فعالیت‌های تحقیقاتی آن است. با این‌حال با توجه به محدودیت‌های اعتباری دولتی، پژوهشکده در نظر خواهد داشت تا روش‌های گوناگونی را برای پشتیبانی مالی از فعالیت‌های تحقیقاتی بکار گیرد. درآمدزایی حاصل از فعالیت های پژوهشی و استفاده از فضاها و امکانات پژوهشی، فروش خدمات آزمایشگاهی، فعالیت های آموزشی و استفاده از فضاها و امکانات آموزشی، برگزاری همایش ها، سمینارها، نشست ها، کارگاه های آموزشی، بوفه ها و .... خواهد بود.
سقف درآمدهای اختصاصی مصوب پژوهشکده در سال شروع برنامه بر اساس قانون بودجه ۴۷۰۴۵ میلیون ریال است که پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال نسبت به تحقق کامل آن اقدام شود.
سایر اقدامات برای اجرای این اولویت راهبردی عبارت‌اند از :

- رایزنی و مشارکت در تصمیم سازی‌های توسعه و محیط‌زیست از طریق همکاری با نهادهای مرتبط ازجمله دستگاههای اجرایی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و نظایر آن برای ارائه خدمات تخصصی و مشاوره‌ای پشتیبان تصمیم و همچنین درآمدزا برای پژوهشکده
- ایفای نقش فعال محققین و پژوهشگران پژوهشکده در ارائه پروپوزال و شرکت در فراخوان‌های بین‌المللی تحقیقاتی که منجر به جذب اعتبارات بین‌المللی برای انجام تحقیقات محیط زیستی در ایران خواهد شد.
- تنوع بخشی به منابع مالی پژوهشکده و انجام اقدامات لازم برای بهره دهی مناسب این منابع
- تدوین بودجه عملیاتی واحدها براساس برنامه عملیاتی و محاسبات هزینه سرانه
- افزایش درآمد اختصاصی پژوهشکده از طریق ارائه خدمات تخصصی و مشاوره ای کارفرمایی
- تلاش برای بهره مندی از بودجه فعالیتهای پژوهشی دستگاههای اجرایی و مراکز صنعتی از طریق ارائه پیشنهادات فنی و علمی و اجرای پروژه های تحقیقاتی محیط زیست
- ارائه طرح های تملک دارایی سرمایه ای به سازمان برنامه و بودجه برای اخذ بودجه
- سرمایه گذاری بخشی از درآمد های اختصاصی پژوهشکده در اجرای طرح های تحقیق و توسعه قابل تجاری‌سازی

تقویت نقش برون‌سازمانی پژوهشکده

پژوهشکده تلاش خود را برای معرفی ظرفیت‌های برون‌سازمانی و پدیدار شدن به‌عنوان یک‌نهاد تحقیقاتی معتبر در ایران در زمینه محیط‌زیست تقویت می‌نماید. این تلاش شامل اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی نهادهای دولتی و غیردولتی ذی‌ربط با محیط‌زیست جهت جلب حمایت و مشارکت آنان در اجرای تحقیقات محیط زیستی و به‌طور متقابل تقویت نقش پژوهشکده و سازمان متبوع در پیشبرد اهداف توسعه پایدار اقتصادی و پیشرفت ایران خواهد بود.
از طریق همکاری با نهادهای کلیدی ازجمله معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و همچنین در انطباق با اهداف توسعه پایدار و مدل اسلامی – ایرانی پیشرفت، پژوهشکده همه تلاش خود را بر آگاهی‌رسانی، ترویج و جلب مشارکت بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی محیط زیستی در اجرای پژوهش‌های کاربردی متمرکز خواهد نمود. شکل‌گیری این مشارکت‌ها

منطبق بر اصل سهیم بودن در رشد و توسعه اقتصادی ایران و حرکت کشور به‌سوی اهداف توسعه پایدار است. اقدامات مرتبط عبارت‌اند از:

- افزایش تلاش‌ها برای معرفی و در میدان دید واقع‌شدن پژوهشکده در سطح ملی، منطقه‌ای و بین المللی و توسعه تعاملات عملی و اندیشه‌ای با بدنه‌های سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری
- تولید موارد انتشاراتی مشترک شامل کتاب، الگوهای راهنما و مقالات علمی- پژوهشی داخلی و بین‌المللی
- ایجاد کارگروه‌های راهبردی با اولویت‌های موضوعی محیط زیست و توسعه پایدار و با مشارکت نهادهای ملی و بین‌المللی
- بررسی امکان مبادله و مأموریت محققین بین نهادهای مشارکت‌کننده در کارگروه‌های تحقیقاتی
- میزبانی همایش‌ها/ کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی حول موضوعات کلیدی و اولویت‌دار
- ایجاد تسهیلات لازم برای اجرای پروژه ها و دوره‌های آموزشی مشترک با مراکز علمی خارج از کشور بویژه در زمینه‌های علوم و فناوری‌های نوین زیست محیطی.
- شناسایی و زمینه سازی استفاده از امکانات و فرصت‌های بین المللی
- عملیاتی نمودن تفاهم نامه های منعقده پژوهشکده با مراکز علمی بین المللی
- انعکاس فعالیت های علمی پژوهشکده از طریق اطلاع رسانی مناسب در دستگاه های اجرایی و صنعت در سطوح بین الملل
- گسترش تفاهم نامه های مبادله دانش با پژوهشکده های معتبر جهان
- ارائه گزارش از فعالیت‌های پژوهشکده براساس شاخص‌ها و معیارهای مناسب
- مشارکت با سایر دانشگاهها و نهاد های تحقیقاتی از طریق برون سپاری پروژه های تخصصی مورد نیاز

ظرفیت‌سازی برای ایجاد تحقیقات بین‌رشته‌ای در کشور و حمایت ازتحقیقات کاربردی مقاطع دکتری و پسادکتری

اشاعه و ارتقاء تحقیقات بین‌رشته‌ای و طراحی پروژه‌های پژوهشی متمرکز بر محل تلاقی نظام‌های اقتصادی – اجتماعی و اکولوژیکی در پاسخ به چالش‌های پیچیده محیط زیستی معاصر، یک هدف کلیدی برای پژوهشکده محیط‌زیست و توسعه پایدار است. ماهیت بین‌رشته‌ای ارکان پژوهشی و اولویت‌های موضوعی پژوهشکده، فرصت مناسبی را برای شکل‌گیری و فعال‌سازی گروه‌های کاری شامل متخصصین رشته‌های علمی مختلف فراهم می‌سازد.

حمایت از تحقیقات کاربردی محیط زیستی در مقاطع دکتری و پسادکتری یک راه‌حل عملیاتی برای اجرای پژوهش‌های بین رشته ای علمی، روزآمد و مقرون‌به‌صرفه است. ازاین‌رو با توجه به نوپا بودن و با هدف تقویت توان علمی پژوهشکده، تعریف و اجرای پژوهش‌های دانشجویی دارای اولویت در مقاطع تحصیلات تکمیلی موردنظر با مشارکت دانشگاه‌های معتبر کشور و مراکز علمی خارجی در دستور کار قرار خواهد گرفت.

- انتقال و مبادله دانش شامل تحقیقات جدید و ترکیب دانش با سیاست‌گذاری (همکاری علمی پژوهشکده با نهادهای سیاست‌گذار) و تبادلات فکری با شرکای بالقوه برای ایجاد فرصت‌های تحقیقاتی بیشتر و جدید در چارچوب موضوعات اولویت‌دار پژوهشکده
- یکپارچه‌سازی و بسط حوزه‌های موضوعی پژوهشکده از طریق جذب تخصص‌های گوناگون
- تقویت توان تخصصی پژوهشکده در اجرای پژوهش‌های بین‌رشته‌ای از طریق مشارکت با نهادهای تأثیرگذار بین‌المللی
- ایفای نقش میزبان تحقیقاتی برای دانشجویان منتخب دکتری و پسادکتری

- ترویج موضوعات پژوهشی موردنظر پژوهشکده در سطح دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور با هدف درگیر نمودن مراکز دانشگاهی در پیشبرد تحقیقات موضوعی مشترک
- جهت دهی تحقیقات به سمت تحقیقات کاربردی با نگاه به نیازهای کشور

پیوند با صنعت و ایجاد نوآوری با تاکید بر فناوری های نوین محیط زیستی

یک اولویت کلیدی برای پژوهشکده تقویت تعامل و ارتباط با صنعت در زمینه‌هایی خواهد بود که منافع متقابل محیط زیستی و اقتصادی وجود دارد. اتخاذ رویکردهای نوین توسعه پایدار، خدمات اکوسیستمی و اقتصاد سبز به‌عنوان یک رهیافت یکپارچه اقتصادی ، اجتماعی ، اکولوژیکی و با قابلیت ارزش‌گذاری پولی، با هدف مدیریت بهینه وابستگی‌ها و اثرات متقابل طبیعت و توسعه صنعتی صورت پذیرفته که این مهم در سیاست های کلی محیط زیست نیز مورد تاکید قرار گرفته است. پژوهشکده تلاش می‌کند با بسط ساختارها و نظام‌های بهبودیافته تلاقی صنعت و محیط‌زیست، امکان یک تعامل پایدار بین محققین محیط زیستی و گروه‌های صنعتی مختلف را فراهم نماید و از این طریق موجب تضمین رعایت الزامات محیط زیستی بر اساس اصل مشارکت داوطلبانه و مبتنی بر انگیزش‌ها و منافع اقتصادی- اکولوژیکی گردد. استفاده کارآمد منابع، داخلی نمودن هزینه‌های خارجی و انطباق صنایع با خدمات اکولوژیکی در اجرای پروژه‌های توسعه‌ای اصول مهم توسعه همکاری‌ها خواهند بود.
مراکز پژوهشی به‌عنوان مراکز دانش، تخصص و یادگیری، باید یکی از محرکه‌های اصلی توسعه اقتصادی باشند. در این زمینه پژوهشکده قصد دارد که دارای نقش کلیدی در ایجاد حوزه‌های جدید رقابتی باشد که علاوه بر اهداف محیط زیستی، بسترساز رشد اقتصادی، احیای اقتصاد و کاهش فقر شود. در این زمینه مشارکت بین پژوهشکده و صنعت، می‌تواند به تعریف پروژه‌های تحقیقاتی منجر شود که علاوه بر آثار مثبت محیط زیستی دارای اثرات تجاری و اجتماعی بوده و درعین‌حال منطبق بر دانش علمی روز باشد. به‌ویژه تلاش پژوهشکده برای ظرفیت سنجی در بخش‌های سبز (دارایی‌ها و سرمایه‌های طبیعی کشور)، شناسایی فرصت‌های بالقوه سرمایه‌گذاری و معرفی آن‌ها به صنایع جهت ایجاد زیر ساختارهای سبز، صنایع سبز و مشاغل سبز خواهد بود. توسعه همکاری‌های پژوهشکده با صنعت، می‌تواند به تولید محصولات جدید منطبق با اصول و شاخص‌های اقتصاد کم‌کربن منجر شود.

- تعمیق همکاری‌ها با صنایع داخلی در زمینه انرژی‌های پاک و تجدید پذیر، کارایی انرژی، مدیریت آب و پسماند
- ایجاد واحد ارتباط با صنعت و برگزاری کارگاه‌های ترویجی اقتصاد سبز با هدف آشنایی صنایع با رهیافت‌های جدید اقتصاد محیط زیستی و سرمایه‌گذاری در حوزه خدمات اکوسیستمی
- ارائه خدمات مشاوره‌ای به صنایع جهت طراحی و اجرای برنامه‌های مدیریت محیط‌زیست و انطباق با الزامات محیط زیستی ناظر بر ایجاد و توسعه واحدهای صنعتی
- تعریف و اجرای پروژه‌های تحقیقاتی مشترک با صنعت در زمینه محیط‌زیست و توسعه پایدار
- مشارکت در ارزیابی‌های محیط زیستی صنعتی و اجرای برنامه‌های پایش و مدیریت محیط‌زیست
- تعمیق همکاری‌ها با صنایع داخلی در زمینه انرژی‌های پاک و تجدید¬پذیر، کارایی انرژی، مدیریت آب و پسماند.
- ایجاد بستر مناسب برای توسعه، عرضه و تجاری¬سازی فناوری¬های مبتنی بر نیاز جامعه از طریق ایجاد مرکز رشد و پارک¬های علمی و فناوری ملی و بین¬المللی.
- تشویق و حمایت از پژوهشگران و ایده¬پردازان.
- جهت¬دهی به سمت پژوهش¬های تقاضا محور.
- فراهم¬سازی زیر¬ساخت¬های لازم برای توسعه فناوری¬های حاصل از تجارب و دستاوردهای پژوهشی.
- ایجاد و سازماندهی کمیته¬های علمی وفنی زیست محیطی با مشارکت متخصصین حوزه صنعت
- ایجاد کمیته برنامه¬ریزی پژوهشکده با مشارکت اعضا و صاحب¬نظران برون سازمانی.

- برنامه¬ریزی جهت ارتقاء شاخص¬های عملکرد پژوهشکده در رتبه¬بندی ملی و بین¬المللی.
- تعامل با نهادهای سیاست¬گذار در حوزه محیط¬زیست
- افزایش مشارکت در سیاست¬گذاری و تصمیم¬گیری در موضوعات مرتبط با محیط¬زیست.
- رایزنی جهت حمایت از ایده ¬ها و طرح¬ها در حوزه محیط¬زیست و صنعت.
- ارایه پیشنهاد به¬منظور تدوین قوانین حمایتی سرمایه¬گذاری در ایجاد کسب و کارهای سبز.
- تعریف پروژه‌های تحقیقاتی در جهت رفع نیازهای کشور
- پایه گذاری و توسعه تحقیقات در قالب پروژه‌های هدایت شده صنایع
- گسترش تفاهم نامه‌ها و قراردادها با صنایع بزرگ کشور در جهت حمایت از صنایع و تحقیقات پژوهشکده
- انعکاس فعالیت‌های علمی پژوهشکده از طریق اطلاع رسانی مناسب در دستگاه های اجرایی و صنعت در سطوح ملی
- توسعه همکاری‌های بین پژوهشکده و مراکز پژوهشی و صنعتی و سرمایه گذاری مشترک با بخش خصوصی برای گسترش استفاده از فناوری‌های نوین
- تقویت و توسعه مرزهای دانش با استفاده از راه‌های میان بر و کاربردی نمودن پژوهش و تجاری سازی محصولات آن
- ایجاد تحول در طراحی شیوه‌های مناسب پرورش خلاقیت و نوآوری
- گسترش تفاهم نامه‌ها و قراردادها با صنایع بزرگ کشور در جهت حمایت تجهیز آزمایشگاه‌های تخصصی در پژوهشکده

ضمایم:

ضمیمه ۱: پشتوانه ها و مستندات قانونی

اصل پنجاهم قانون اساسی

در جمهوری اسلامی حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

بندهای مرتبط چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

بند ۲: برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی و تولید ملی
بند ۴: برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع متناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.
بند۶: دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تاکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.
بند ۸: دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

سیاست های کلی محیط زیست ابلاغی مقام معظم رهبری به روسای قوا [1]

۱ـ مدیریت جامع، هماهنگ و نظام‌مند منابع حیاتی(از قبیل هوا، آب، خاک و تنوع زیستی) مبتنی بر توان و پایداری زیست‌بوم بویژه با افزایش ظرفیت‌ها و توانمندی‌های حقوقی و ساختاری مناسب همراه با رویکرد مشارکت مردمی.
۲ـ ایجاد نظام یکپارچه ملّی محیط زیست.
۳ـ اصلاح شرایط زیستی به منظور برخوردار ساختن جامعه از محیط زیست سالم و رعایت عدالت و حقوق بین نسلی.
۴ـ پیشگیری و ممانعت از انتشار انواع آلودگی‌های غیرمجاز و جرم‌انگاری تخریب محیط زیست و مجازات مؤثر و بازدارنده آلوده کنندگان و تخریب کنندگان محیط زیست و الزام آنان به جبران خسارت.
۵ـ پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده هوا، آب، خاک، آلودگی‌های صوتی، امواج و اشعه‌های مخرب و تغییرات نامساعد اقلیم و الزام به رعایت استانداردها و شاخص‌های زیست محیطی در قوانین و مقررات، برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین.
۶ـ تهیه اطلس زیست‌بوم کشور و حفاظت، احیاء، بهسازی و توسعه منابع طبیعی تجدید پذیر (مانند دریا، دریاچه، رودخانه، مخزن سدها، تالاب، آبخوان زیرزمینی، جنگل، خاک، مرتع و تنوع زیستی بویژه حیات وحش) و اعمال محدودیت قانونمند در بهره‌برداری از این منابع متناسب با توان اکولوژیک (ظرفیت قابل تحمل و توان بازسازی) آنها براساس معیارها و شاخص‌های پایداری، مدیریّت اکوسیستم‌های حساس و ارزشمند (از قبیل پارک‌های ملّی و آثار طبیعی ملّی) و حفاظت از منابع ژنتیک و ارتقاء آنها تا سطح استانداردهای بین‌المللی.
۷ـ مدیریت تغییرات اقلیم و مقابله با تهدیدات زیست محیطی نظیر بیابان‌زایی، گرد و غبار بویژه ریزگردها، خشکسالی و عوامل سرایت دهنده میکروبی و رادیواکتیو و توسعه آینده‌نگری و شناخت پدیده‌های نوظهور زیست محیطی و مدیریت آن.
۸ ـ گسترش اقتصاد سبز با تأکید بر:
۸ـ۱ ـ صنعت کم کربن، استفاده از انرژی‌های پاک، محصولات کشاورزی سالم و ارگانیک و مدیریّت پسماندها و پساب‌ها با بهره‌گیری از ظرفیّت‌ها و توانمندی‌های اقتصادی، اجتماعی، طبیعی و زیست محیطی.
۸ـ۲ ـ اصلاح الگوی تولید در بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی و بهینه‌سازی الگوی مصرف آب، منابع، غذا، مواد و انرژی بویژه ترویج مواد سوختی سازگار با محیط زیست.
۸ـ۳ ـ توسعه حمل و نقل عمومی سبز و غیرفسیلی از جمله برقی و افزایش حمل و نقل همگانی بویژه در کلانشهرها.
۹ـ تعادل بخشی و حفاظت کیفی آب‌های زیرزمینی از طریق اجرای عملیات آبخیزداری، آبخوان‌داری، مدیریت عوامل کاهش بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی و تبخیر وکنترل ورود آلاینده‌ها.
۱۰ـ استقرار نظام حسابرسی زیست محیطی در کشور با لحاظ ارزش‌ها و هزینه‌های زیست محیطی (تخریب، آلودگی و احیاء) در حساب‌های ملّی.
۱۱ـ حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری‌ها و فناوری‌های سازگار با محیط زیست با استفاده از ابزارهای مناسب از جمله عوارض و مالیات سبز.
۱۲ـ تدوین منشور اخلاق محیط زیست و ترویج و نهادینه سازی فرهنگ و اخلاق زیست محیطی مبتنی بر ارزش‌ها و الگوهای سازنده ایرانی ـ اسلامی.
۱۳ـ ارتقاء مطالعات و تحقیقات علمی و بهره‌مندی از فناوری‌های نوآورانه زیست محیطی و تجارب سازنده بومی در زمینه حفظ تعادل زیست بوم‌ها و پیشگیری از آلودگی و تخریب محیط زیست.
۱۴ـ گسترش سطح آگاهی، دانش و بینش زیست محیطی جامعه و تقویت فرهنگ و معارف دینیِ مشارکت و مسؤولیت‌پذیری اجتماعی بویژه امر به معروف و نهی از منکر برای حفظ محیط زیست در تمام سطوح و اقشار جامعه.
۱۵ـ تقویت دیپلماسی محیط زیست با:
۱۵ـ۱ـ تلاش برای ایجاد و تقویت نهادهای منطقه‌ای برای مقابله با گرد و غبار و آلودگی‌های آبی.
۱۵ـ۲ـ توسعه مناسبات و جلب مشارکت و همکاری‌های هدفمند و تأثیرگذار دوجانبه، چندجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه محیط زیست.
۱۵ـ۳ـ بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌ها و مشوق‌های بین‌المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری‌ها و نوآوری‌های مرتبط.

بندهای مرتبط سیاست های کلی برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

بند ۲- ۵۳- گسترش هوشمندانه و مصون سازی پدافند غیر عامل با اجرای کامل پدافند غیر عامل در مراکز حیاتی و حساس کشور
بند ۷۴- دستیابی به رتبه اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست های کلی علم و فناوری
بند ۸۰- توسعه و ساماندهی نظام ملی نوآوری و حمایت از پژوهش های مساله محور و تجاری سازی پژوهش و نوآوری و توسعه نظام جامع تامین مالی در جهت پاسخ به نیاز اقتصاد دانش بنیان.

بندهای مرتبط اساسنامه پژوهشکده محیط زیست و توسعه پایدار

به منظور پاسخگویی به بخشی از نیازهای پژوهشی کشور در زمینه محیط زیست و توسعه پایدار و به منظور سیاستگذاری پژوهشی محیط زیست و تامین نیازهای پژوهشی سازمان حفاظت محیط زیست از طریق انجام طرح های پژوهشی به روش برون سپاری توسط دانشگاه ها و موسسات پژوهشی، پژوشکده محیط زیست و توسعه پایدار وابسته به سازمان حفاظت محیط زیست بر اساس مجوز شماره ۲/۲۲/۶۶۴۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۱۸ شورای گسترش آموزش عالی و طبق قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مصوب ۱۳۸۳/۰۵/۱۸)، مفاد این اساسنامه، قوانین، ضوابط و مقررات مربوط تاسیس و اداره می شود.
ماده ۱: اهداف
۱. توسعه و گسترش پژوهش در زمینه محیط زیست و توسعه پایدار
۲. زمینه سازی مناسب برای ارتقای فعالیت های پژوهشی مرتبط در چارچوب مبانی ارزشی انقلاب اسلامی
ماده ۲: وظایف و اختیارات
۱. بررسی و شناسایی نیازهای پژوهشی در زمینه محیط زیست و توسعه پایدار

[1] - پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری ۲۶آبان ۹۴

۲. سیاست گذاری پژوهشی محیط زیست و رفع نیازهای پژوهشی "سازمان" از طریق انجام طرح های پژوهشی بنیادی، کاربردی و توسعه ای توسط دانشگاه ها و موسسات پژوهشی به روش برون سپاری
۳. فراهم آوردن امکانات لازم و متناسب با فعالیت های پژوهشی مرتبط
۴. همکاری پژوهشی با دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی داخلی، خارجی و بین المللی به منظور ارتقای کیفیت فعالیت های پژوهشی در زمینه محیط زیست وتوسعه پایدار با رعایت قوانین و مقررات
۵. ارایه مشاوره و خدمات علمی – تخصصی به اشخاص حقیقی و حقوقی بر اساس نتایج حاصل از فعالیت های پژوهشی انجام شده در پژوهشکده
۶. انتشار مجله، کتاب علمی، جزوه آموزشی، تولید نرم افزار و برنامه های رایانه ای متناسب با اهداف پژوهشکده طبق ضوابط و مقررات مربوط
۷. برگزاری همایش های علمی و ارایه دستاوردهای پژوهشی در قالب کارگاه های آموزشی با رعایت ضوابط و مقررات مربوط.

بندهای مرتبط با نقشه جامع علمی کشور

۱. حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های میان رشته‌ای (نقشه جامع علمی، راهبرد ۷، اقدام ۶)
۲. ترویج پژوهش محور کردن آموزش و مسأله محور کردن پژوهش (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۶، اقدام ۱۹)
۳. تدوین سازوکارهای حقوقی و تشویقی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها برای فروش دستاوردها و ایجاد انتفاع برای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و محققان نظیر حمایت از ایجاد شرکت‌های دانش بنیان با مشارکت سهامی مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۳، اقدام ۱۱)
۴. حمایت از توسعه صندوق‌های خطر پذیر برای تجاری سازی ایده‌های افراد و گروه‌های نخبه در رفع موانع تجاری سازی با ارایه مشاوره‌های حقوقی، مالی، بازاریابی و رتبه‌بندی شرکت‌های دانش بنیان و حمایت از ارایه خدمات متناسب با رتبه آنها (سند راهبردی کشور در امور نخبگان، راهبرد کلان ۲، راهبرد ۲، اقدام ۷)
۵. حمایت از توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری با تاکید بر مشارکت بخش خصوصی (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۳، اقدام ۱۲)
۶. حمایت از ایجاد و توسعه شبکه‌های تحقیقاتی و فناوری به منظور افزایش تعاملات و تسهیل انتقال و انتشار دانش (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۴، اقدام ۲)
۷. همکاری بین المللی با اولویت کشورهای جهان اسلام با توجه به مزیت‌های نسبی و منابع هر کشور (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۹، اقدام ۷)
۸. طراحی و استفاده از سازوکارهای انگیزشی مناسب برای جذب اعضای هیأت علمی متعهد و نخبه (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۶، اقدام ۲۲)
۹. لحاظ نمودن میزان رفع نیازهای جامعه در شاخص‌های رتبه بندی مراکز تحقیقاتی، دانشگاهی و نظام انگیزشی پژوهشگران و فناوران (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۷، اقدام ۷)
۱۰. توسعه مهارت‌های تحقیقاتی اعضای هیأت علمی و محققان و پژوهشگران و دسترسی به منابع اطلاعاتی (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۸، اقدام ۶)
۱۱. بازتعریف نظام ارتقای اعضای هیأت علمی و پژوهشگران براساس ضوابط کیفی و اهداف و ارزش‌های نقشه جامع علمی کشور (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۶، اقدام ۲۱)
۱۲. باز تعریف نظام انتصاب و ارتقای مدیران نهادهای آموزشی و پژوهشی، استادان و پژوهشگران براساس ملاک‌های کیفی و تقویت نظام شایسته سالاری در نهادهای آموزشی و تحقیقاتی (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۳، اقدام ۸)
۱۳. افزایش سهم وقف و خیریه در توسعه و پشتیبانی از مؤسسات و نهادهای علم و فناوری (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۱، اقدام ۴)
۱۴. ساماندهی و پویا سازی و تسهیل نظام تأمین مالی مؤسسات آموزش عالی و پژوهش با حفظ ارزش ها و رعایت استانداردهای مربوطه (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۱، اقدام ۱۲)
۱۵. حمایت از مشارکت مردم و نهاد های عمومی و غیر دولتی و همچنین گسترش فرهنگ وقف در حوزه آموزش عالی با حفظ کارکردهای سیاستگزاری و نظارتی دولت (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۶، اقدام ۷)
۱۶. رعایت ویژگی های معماری اسلامی و ملی در طراحی فضاهای کالبدی نهاد ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۵، اقدام ۱۳)
۱۷. حمایت از فعالیت‌های تمام وقت اعضای هیأت علمی با تأمین هزینه‌های رفاهی ایشان و فعالیت‌های تمام وقت دانشجویان دوره دکتری با تأمین هزینه‌های تحصیلی و معیشتی ایشان با نظارت استادان راهنما (نقشه جامع علمی، راهبرد کلان ۸، اقدام ۴)

مبانی ارزشی و بینشی محیط زیست

جامعه انسانی برای تداوم زندگی نیازمند بستر محیطی سالم است و محیط زیست سالم، سلامت جسمی و روانی فردی و اجتماعی انسان‌ها را فراهم می‌سازد. امام صادق (ع) می‌فرمایند:" **لا تَطیبُ السُّکنی الّا بِثَلاث، اَلْهَواء الطَّیِّبِ وَ الْماءِ الْغَزیرِ الْعَذْبِ وَ الْاَرْضِ الْخَوّارَه**"[۲]. زندگی بدون احراز سه عامل زیست محیطی حیاتی (هوا، آب و زمین) گوارا نخواهد بود.

انسان به عنوان خلیفه خدا در زمین، مسوول آفریده شده است. از یک سو، نعمت‌های بسیاری جهت رفع نیازمندی‌هایش در اختیار قرار گرفته و از سوی دیگر تکالیف و حقی بر او واقع شده است. در همین ارتباط امیرالمؤمنین علی (ع) چنین می‌فرماید: «**اتَّقوا اللّهَ فی عِبادِه وَ بِلادِه فَاَنَّکُمْ مَسْئُولونَ حتّی عَنِ الْبِقاعِ وَ الْبَهائم** »[۳].

شکر نعمت‌های بیکران الهی رعایت حقوق این نعمت‌ها بر انسان است چرا که به طور قطع خدای متعال در روز قیامت از نعمت‌های خود سئوال می‌کند که »**ثُمَّ لَتُسئَلُنَّ یَومَئِذٍ عَنِ النَّعیم** »[۴]. انسان در عالم آفرینش برخوردار از حقوق و نیز در مظان تکالیفی است. مسیر حقوق انسان یک طرفه نبوده بلکه مبتنی بر روابطی در چهار حوزه ۱- ارتباط با خود ۲- ارتباط با خدای خود ۳- ارتباط با محیط پیرامون خود و ۴- ارتباط با همنوع خود بوده و بنابراین بایدها و نبایدهایی بر زندگی فردی و اجتماعی انسان حاکم است.

نبی اکرم (ص) تأکید فرمودند که همگی مسئول هستیم «**کُلُّکُمْ راع و کُلُّکُمْ مَسْئولٌ عَنْ رَعیَّته**». **قاعده لاضَرَر وَ لا ضِرارَ فی الاسلام**» نیز به صراحت اعلام می‌دارد که ضرر رساندن به غیر، چه انسان و چه محیط از نظر شرع اشکال دارد و در نهایت این که برهم خوردن نظام متوازن عالم، حاصل عملکرد انسان‌هاست؛ «**ظَهَرَ الفسادَ فِی البَّر وَ الْبَحر بِما کَسَبَتْ اَیْدیِ الناس**».

خدای تعالی طبیعت را مسخر انسان قرار داد تا او را بهره‌مند سازد. از سوی دیگر، نظام آفرینش بر حق بوده و رابطه حق و تکلیف بر آن (برهان حق- تکلیف) حاکم است. بنابراین انسان مسئول می‌بایست در شکر نعمت‌ها بکوشد و نسبت به رعایت حقوق طبیعت (آب، هوا، خاک) اهتمام ورزد. گیاهان و جانوران را گرامی بدارد و حقوق آنها را مراعات نموده و از تخریب و ایجاد آلودگی در آنها بپرهیزد.

---

[۲] نهج البلاغه، خطبه ۱۶۷
[۳] سوره تکاثر، آیه ۸
[۴] سوره روم، آیه ۴۱

ضمیمه ۲: جهت گیری راهبردی تحقیقات در پژوهشکده

نظر به سیاست‌های کلان محیط زیست کشور ابلاغی مقام معظم رهبری و برنامه‌های ابلاغی رئیس محترم سازمان حفاظت محیطزیست کشور و چالش‌های محیطزیست کشور چهار موضوع آب و احیاء تالاب‌ها ، مقابله با ریزگردها، ساماندهی پسماندها و بهبود کیفیت هوا در اولویت گروه‌های پژوهشی پژوهشکده باید قرار گیرد.

تمرکز پژوهشی بر عناوین پژوهشی و موضوعاتی خواهد بود که در آن‌ها، به‌ویژه از نظر کاربردی و امکان‌پذیری اتصال دانش محیطزیست به سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و اجرا، خلأ (گپ) علمی وجود دارد. در حال حاضر این خلأ به‌ویژه در زمینه‌های رویکردی یکپارچه مدیریت محیطزیست و در محل تلاقی علوم مختلف و به‌اصطلاح در رویکردهای بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای محیطزیست احساس می‌گردد. همچنین با توجه به‌ضرورت استفاده از رویکردهای یکپارچه‌نگر به نظام‌های انسانی (اقتصادی / اجتماعی) و اکولوژیکی، تمرکز تحقیقات و پژوهش بر روش‌هایی خواهد بود که از همان ابتدا بر تجمیع (سنتز) دو نظام مذکور در قالب یک نظام یکپارچه و تلفیق یافته تأکید نماید. برای تحقق این مهم الویت‌های موضوعی به‌شرح ذیل تعریف می‌شوند:

ردیف	محورهای پژوهشی	اولویت‌های موضوعی
۱	اقتصاد محیطزیست و توسعه‌پایدار	➢ ارزش‌گذاری منابع آب و ایجاد بازار آب ➢ حسابداری محیطزیستی برای تعیین حساب‌های ملی ➢ انجام پژوهش‌های کاربردی در حوزه اقتصاد و رشد سبز ➢ ارزیابی خسارات ناشی از آلودگی هوا بر اقتصاد کشور ➢ تجزیه و تحلیل مدل‌های انرژی سازگار با محیطزیست ➢ تعیین مشوق‌های اقتصادی برای کنترل آلودگی ➢ ترویج سرمایه‌گذاری در کسب و کار سبز با هدف رفع فقر ➢ تعیین مکانیسم ای مالی نوآورانه در حفاظت از اکوسیستم ➢ ارزش‌گذاری اقتصادی زیست‌بوم‌های طبیعی
۲	ارزیابی مخاطرات محیطزیستی	➢ تغییرات اقلیمی و سازگاری با کم آبی با ارائه راهکار کاربردی ➢ پیاده‌سازی نظام مدیریت سبز در کشور با هدف اصلاح الگوی مصرف ➢ تهیه اطلس جامع زیست‌بوم کشور ➢ تهیه اطلس مخاطرات زیست‌محیطی کشور ➢ ارزیابی زیست‌محیطی راهبردی سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های کلان توسعه‌ای کشور با هدف پایداری محیطی ➢ بررسی ادواری وضعیت محیطزیست کشور (SOE) و ارزیابی توان اکولوژیک به‌منظور آمایش محیطزیست کشور ➢ ارایه راهکار جهت کاهش خروجی منابع آلاینده هوا ➢ ارزیابی ریسک آلاینده‌ها و پسماندها ➢ مدیریت تحقیقات کاربردی و فن‌آورانه در سیستم و مکانیزم مدیریت زباله‌ها (سوزاندن، سیستم های تصفیه حرارتی، مدیریت پر کردن زمین، تصفیه پسماندهای مایع، زباله‌های آزبست، آلاینده‌های آلی پایدار) ➢ ارزیابی توان طبیعی سرزمین ➢ روش‌های کمی ارزیابی اثرات توسعه بر محیطزیست ➢ روش‌های متناسب ارزیابی محیطزیست در ایران
۳	تنوع‌زیستی و خدمات اکوسیستمی	➢ کاربرد رویکرد های مدیریت اکوسیستمی ➢ ارتقا دانش زیست محیطی با هدف زیستن با کم‌آبی و بی‌آبی ➢ شناسایی و حمایت از کسب و کارهای نو با موضوع آب و انرژی ➢ ارتقاء فرهنگ زیست‌محیطی با هدف ورود محیطزیست به زندگی روزمره خانوارها ➢ تنوع زیستی و مدیریت منابع ➢ ارزیابی خدمات اکوسیستمی (ملی/ سرزمینی) ➢ مدل‌سازی اکوسیستمی ➢ کاربرد خدمات اکوسیستمی در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری توسعه ➢ طرح‌های پرداخت برای خدمات اکوسیستمی ➢ جاری‌سازی تنوع‌زیستی و خدمات اکوسیستمی در برنامه‌ریزی فضایی سرزمین (آمایش)

ضمیمه ۳: تعریف شاخص ها و واژه های کلیدی

هرم اعضاء هیأت علمی: این شاخص بیانگر وضعیت ترکیب رتبه اعضاء هیأت علمی (استاد، دانشیار، استادیار و مربی) پژوهشکده است. هدف برنامه، ارتقاء هرم اعضاء هیأت علمی از طریق کاهش تعداد عضو هیأت علمی در سطح مربی و ارتقاء آنها به سطح بالاتر است. این شاخص از حاصل تقسیم وزنی جمعیت اعضاء هیأت علمی پژوهشکده ، استاد با ضریب وزنی ۵، دانشیار با (به جمعیت کل اعضاء) ضریب وزنی۳، استادیار با ضریب وزنی ۱ و مربی با ضریب وزنی ۵، هیأت علمی بدست می‌آید.

نسبت کارمند به اعضاء هیأت علمی: این شاخص بیانگر تعداد کارمندان پژوهشکده (رسمی، پیمانی و قراردادی) به تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت پژوهشکده (رسمی، پیمانی و طرح سربازی) می‌باشد. نسبت استاندارد این شاخص با توجه به گروهها و مقاطع تحصیلی متفاوت می‌باشد که به طور متوسط نسبت ۱ مطلوب می‌باشد.

سرانه تولیدات علمی: این شاخص بیانگر سرانه تولیدات علمی نسبت به جمعیت اعضاء هیأت علمی پژوهشکده است. هدف برنامه، رشد مثبت این شاخص است. برای محاسبه این شاخص از نسبت مجموع تعداد مقالات تولید شده ISC و ISI به تعداد اعضاء هیأت علمی استفاده می‌گردد.

سرانه ارجاعات علمی: این شاخص بیانگر میزان استقبال و بهره برداری از مقالات تولید شده پژوهشکده یا تعداد دفعات رجوع به یک مقاله تولید شده است. افزایش این شاخص با رشد مثبت در طول سال‌های برنامه بیانگر پیش بینی پژوهشکده برای ارتقاء کیفیت مقالات تولید شده و رجوع و بهره گیری بیشتر علاقه مندان به مقالات تولید شده توسط پژوهشکده می‌باشد. برای محاسبه این شاخص از نسبت تعداد کل ارجاعات به مقالات تولید شده به تعداد کل مقالات تولید شده پژوهشکده استفاده می‌گردد.

سهم درآمد آموزشی از کل درآمد اختصاصی پژوهشکده: این شاخص بیانگر میزان درآمدهای آموزشی اختصاصی پژوهشکده (نوبت دوم و آموزش مجازی) نسبت به کل درآمدهای اختصاصی پژوهشکده است. این شاخص از نسبت درآمد آموزشی اختصاصی پژوهشکده (نوبت دوم و آموزش مجازی) نسبت به کل درآمد اختصاصی پژوهشکده بدست می‌آید.

سهم درآمد پژوهشی از کل درآمد اختصاصی پژوهشکده: این شاخص بیانگر میزان درآمدهای پژوهشی و فناوری پژوهشکده نسبت به کل درآمدهای اختصاصی پژوهشکده است. میزان ارتباط پژوهشکده با بخش دولتی و خصوصی جامعه و انجام پژوهش‌های کاربردی، این شاخص را افزایش خواهد داد. این شاخص از نسبت درآمد پژوهشی اختصاصی پژوهشکده به کل درآمد اختصاصی پژوهشکده بدست می آید.

نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل هزینه‌های پژوهشکده: این شاخص بیانگر میزان توجه پژوهشکده به پژوهش است. از آنجا که انجام پژوهش نیاز به برخی امکانات و تجهیزات دارد و همچنین وجود تشویق‌های مفید در این خصوص بسیار مؤثر است. منطقی است این نسبت در طول برنامه افزایش یابد. این شاخص از نسبت هزینه‌های پژوهشی پژوهشکده (از محل درآمد اختصاصی و کمک دولت) به کل هزینه‌های پژوهشکده (از محل درآمد اختصاصی و کمک دولت) بدست می‌آید.

هرم تحصیلی کارکنان: این شاخص بیانگر ترکیب تحصیلی کارکنان پژوهشکده نسبت به جمعیت آنها است. افزایش مقدار این شاخص در طول سال‌های برنامه، به معنی افزایش تعداد کارکنان با مقاطع تحصیلی بالاتر نسبت به تعداد کل کارکنان است. این هدف با بازنشسته شدن کارکنان با مقاطع تحصیلی پایین و جذب کارکنان با مدارک تحصیلی بالا محقق می‌شود. همچنین پژوهشکده می‌تواند با اجرای برنامه‌های آموزشی مخصوص کارکنان به این هدف نایل شود. این شاخص از نسبت جمع وزنی جمعیت کارکنان با مقاطع تحصیلی مختلف (با ضرایب وزنی مقطع دکتری ۳، کارشناسی ارشد ۲، کارشناسی ۱، فوق دیپلم ۶ و دیپلم ۰.۳) به جمعیت کل کارکنان پژوهشکده بدست می‌آید.

سرانه فضای کالبدی (آموزشی و کمک آموزشی): مقدار این شاخص بیانگر میزان فضای آموزشی و کمک آموزشی پژوهشکده به ازای کارکنان و تعداد دوره های آموزشی مد نظر برای برگزاری است. هدف برنامه، استاندارد سازی شاخص سرانه فضای آموزشی و کمک آموزشی برای کارکنان در پژوهشکده است. این شاخص از نسبت مجموع فضاهای آموزشی و کمک آموزشی موجود در پژوهشکده به جمعیت کارکنان بدست می آید.